

02

TEATRE AL MUSEU DEL TER
MÉS ENLLÀ DE LES VISITES
TEATRALITZADES

ÀNIMES DE BATAN

Museu del Ter
MNACTEC

Ajuntament de Manlleu

Montse Albàs

#museudelter #MANLLEU

Museu del Ter Plaça de les Dones del Ter, 1
08560 - Manlleu - T 938515176
info@museudelter.cat
www.museudelter.cat

e-MUSEUdelTER

ÀNIMES DE BATAN

Montse Albàs

Museu del Ter
MNACTEC

Ajuntament de Manlleu

Correcció i revisió del textos a càrrec de Mariona Casas Deseures

Fotografies: Lluís Grané

Disseny: StudiDF.com

ISBN 978-84-09-49127-8

Març de 2023

Direcció editorial **e-MUSEUdelTER**: Carles García Herмосilla

PRESENTACIÓ

Montse Albàs

Som a les primeres dècades del segle XX, època de canvis socials i econòmics. En un entorn industrial, fascinant i conflictiu, una família d'obriers del tèxtil de Manlleu s'obre pas per viure i sobreviure en els reduïts escenaris de la seva vida quotidiana. Espais estrets, fets de llums i ombres, com les esclotxes que s'endevinen entre els cilindres del batan. Aquesta màquina destria el cotó de les primeres impureses i en treu la tela de batan, valuosa però encara bruta. Com les ànimes dels homes i dones que menen les màquines, farcides de somnis i de vida, de conflictes i penúries. Ànimes de batan.

El paràgraf anterior el vaig escriure per a l'estrena d'Ànimes de batan, el juny del 2011. Aquella primavera em vaig enamorar de Manlleu i de la seva història. Hi parlo dels canvis perquè la gent del Museu del Ter me'ls van fer conèixer amb tacte, amb estimació. Parlo d'espais reduïts, de llums i ombres, perquè vaig entrar en molts pisos ja deshabitats, antigues llars de famílies obreres, petits com un cop de puny, foscos, on encara hi ressonaven les veus del passat. El batan, de tan mirar-me'l cada dia, em resultava familiar. Les contínues, els embarrats... tot em fascinava, m'emocionava, se m'endua. Així, amb una immersió absoluta en l'època, gràcies a la complicitat de Corcia i de la gent del Museu, va ser possible parlar d'aquells homes i dones que jo no vaig conèixer, però que vaig estimar des del primer moment. Per sempre.

**Nits de teatre
al Museu Industrial del Ter**

Ànimes de Batan

de Corcia Teatre i Museu Industrial del Ter

Dies: Estrena, 17 i 18 de juny, dins els actes del Premi Unnim de Teatre. Tots els divendres i dissabtes des de l'1 de juliol fins al 13 d'agost

Hora: 21.30h

Lloc: Museu Industrial del Ter de Manlleu

Preu: 15€

Per a més informació i venda d'entrades ***** Museu Industrial del Ter ***** T. 93 851 51 76 ***** mit@mitmanlleu.org ***** www.mitmanlleu.org ***** Aforament limitat *****

ÀNIMES DE BATAN

ESTIUS 2011 I 2012

VEURE TEASER

Guió i direcció:
Montse Albàs

Repartiment:
Jordi Arqués, Francesc Colomer, Marta Parramon, Joan Roura i Margarida Tió.

Tècnic de llums i so:
Pau Sánchez

Espai escènic:
Pau Sánchez

Cartell i Programa original del 2011

PRIMERA PART

Escena 1

Any 2011

La Isabel es troba al vestíbul del Museu, a punt de marxar. És divendres al vespre. Va a acomiadar-se del personal de recepció, però observa tota la gent que es va concentrant a l'entrada i al vestíbul: és públic que ve a fer una visita nocturna al Museu. Sembla que hi ha hagut un error, ja que no hi ha ningú per fer-se càrrec de la visita i els qui venen les entrades no saben que avui ja no hi ha visita. La Isabel fa un parell de trucades, però no li responen. Finalment truca al director del Museu.

ISABEL: Hola, Carles.

: ...

ISABEL: Sí, hi tant! Jo també. Escolta, perdona que et truqui a aquestes hores...

: ...

ISABEL: Sí, és que... saps què passa? Que hi deu haver hagut algun error i resulta que tenim públic aquí per a una visita nocturna...

: ...

ISABEL: Sí, no ho sé, trenta o quaranta persones.

: ...

ISABEL: Sí. Ja les tenen, les han anat venent, perquè ells no saben res.

: ...

ISABEL: Oh, jo, perquè m'ho va dir en Jaume, ahir, que se n'anava de cap de setmana. Dic, però... i els vespres? Diu no, ja està, ja s'han acabat les visites del vespre...

ISABEL: Perquè no es van entendre. No es van entendre, parlaven de dies diferents i no es van entendre. Ja ho he provat amb tothom, és clar, estan de cap de setmana. Tu també, ja m'ho pensava, ets a Cadaqués, no? És clar...

: ...

ISABEL: Sí, jo ja marxava, ara mateix...

: ...

ISABEL: Jo?

: ...

ISABEL: Home, no em sembla la millor solució.

: ...

ISABEL: Ja ho sé, però és que no n'he fet mai cap, no és la meva feina. Jo no sé ni per on començar...

: ...

ISABEL: Sí, d'urgència, sí. Però, escolta, que jo també tinc els meus plans fets, jo ja plegava... tinc coses a fer, jo, ara. Tinc compromisos.

: ...

ISABEL: Ja ho sé. No... la Teresa, en Jordi... Ja ho he provat. Què fem?

: ...

ISABEL: Home, si m'ho demanes així... què vols que et digui? Ostres, Carles, és que em poses en un bon sarau, eh? Ja, ja... Va, ja ho faig. Ja me'n cuido... sí. D'acord, sí. Et truco quan acabem. Val, adeu. Adeu.

La Isabel penja el telèfon i es dirigeix cap a l'entrada. Busca el seu fill, que l'espera a fora per marxar.

ISABEL: Arnau! Arnau!

L'Arnau apareix, amb una pilota de futbol i una bossa. La Isabel li fa un senyal que l'acompanyi i tots dos entren al Museu. S'aturen a l'entrada del vestíbul.

ARNAU: Què, anem?

ISABEL: Escolta, Arnau, que encara no marxem. Deixa la bossa aquí...

ARNAU: Com que no marxem? Què vols dir? Hem de marxar ja, que sinó farem tard.

ISABEL: És que m'ha sortit una feina. M'he d'estar una estoneta més aquí, res,

m'esperes una mica. No trigaré pas gaire.

ARNAU: Però quant? Quant trigaràs? I el partit? Tinc partit jo, avui, que no te'n recordes?

ISABEL: Sí, és clar que me'n recordo. Arnau, només serà una estona. Tres quarts o una hora, i ja marxem.

ARNAU: Una hora?! No podré anar al partit!

ISABEL: Arnau, escolta...

ARNAU: No et vull escoltar! Em vas dir que m'hi portaries. Ara ja ha marxat tothom! Faré tard!

ISABEL: Arnau, ha sortit una urgència. És la feina, jo no ho sabia que...

ARNAU: No és la feina, ets tu! Em vas dir que plegaves ara. Em vas dir que m'hi portaries!

ISABEL: Escolta, Arnau. És clar que t'hi portaré. T'ho vaig dir i ho farem. Hi anirem una mica més tard. Jugues la segona part i ja està.

ARNAU: Sí, la segona part! La segona part! No podré ser titular! Avui sortia de titular! Ja s'haurà acabat, si arribem una hora més tard! Tu només penses en la feina. Només la feina, la feina... I jo què? Vas dir que tenies tot el cap de setmana per a nosaltres! I ara què?

ISABEL: Arnau, escolta...

ARNAU: No! No escolto! M'estimo més anar amb el pare... i no fer res. Mira, ni futbol, ni res. Ja està! Res!

ISABEL: Arnau!

ARNAU: Deixa'm! M'estaran esperant, i jo què diré? "La meva mare tenia feina..." Pobret, la seva mama tenia feina...

ISABEL: Arnau... Vine, va, ves venint amb mi, que hem de començar... Va. No trigarem gaire, va, Arnau. David, pots posar la falca? Gràcies.

La Isabel comença a agrupar el públic al seu voltant per guiar-los cap a dins del Museu. L'Arnau es manté a prop seu, amb uns morros de pam.

Escena 2

La Isabel, amb l'Arnau i el públic, ha arribat a la plaça de la "verbena". Un cop el públic està assegut, la Isabel parla.

ISABEL: Començarem aquí. Aquest espai recrea una placeta decorada per a fer-hi un ball, una "verbena"... Ens trobem a la segona dècada del segle XX. Posem l'any 1918, per exemple. Les festes de carrers, entre veïns, la majoria obrers de les fàbriques del voltant, eren molt habituals. El diumenge, sobretot...

L'Arnau l'interromp amb un toc de campana.

ISABEL: Arnau, prou! Vols fer el favor d'estar-te quiet i tenir una mica de respecte? Seu aquí, si et plau!

L'Arnau no respon i tampoc seu.

ISABEL: Però què et passa? Ja està bé, home! *[Al públic]* Perdonin. *[A l'Arnau]* Arnau, tant costa esperar-se una mica?

ARNAU: No és una mica i no em puc esperar perquè m'havies promès que em portaries al partit i que arribaríem a l'hora.

ISABEL: Doncs t'hauràs d'esperar. I punt. Les coses, a vegades, no surten com ens pensàvem.

ARNAU: És clar. Sempre s'ha de fer el que tu dius.

ISABEL: No sempre es fa el que jo vull. Es fa el que crec que és millor per a tots dos. I ho hauràs de respectar, Arnau, perquè soc la teva mare.

ARNAU: Ja, doncs, quina casualitat que sempre, totes les coses que fas, em perjudiquen a mi. Aquest partit és molt important! I tu ja has acabat el teu horari i no et toca fer aquesta visita.

ISABEL: Arnau m'agradaria que entenguessis que si he de treballar un dia fins tard, o un dissabte o un diumenge, ho faig perquè forma part de la meua feina. Perquè tots tenim obligacions. Tu tens l'obligació de fer els deures, d'endreçar l'habitació... La meua obligació és fer la feina ben feta, encara que això vulgui dir tenir menys temps per a tu. Ho faig perquè no et falti de res, justament. M'entens, Arnau? I perquè la feina és important per a mi, com per a tu ho pot ser aquest partit de futbol.

ARNAU: I jo? Com soc d'important per a tu? Si no tens mai temps per a mi, per a què em vols?

ISABEL: Vine aquí. Vine. Tu ets el més important que m'ha passat mai. Ni ho pensis, això que m'acabes de dir, no em tornis a fer mai més aquesta pregunta.

ARNAU: Doncs què vols? Que faci bona cara i com si no hagués passat res? Que faci veure que estic content? Tu el que vols és que t'enganyi!

ISABEL: No, no vull que m'enganyis. Vull que ens diguem les coses. Però també vull que tots dos fem un esforç per entendre'ns.

ARNAU: Però jo no puc entendre que hagis de treballar tant. És que no ho entenc. Si tant vols estar amb mi, per què passes tant de temps a la feina? És que no ho entenc, encara que m'hi esforci.

ISABEL: Mira... aquesta feina em dona... me l'estimo i la vull fer bé. Això vol dir, a vegades, dedicar-hi més hores del que sembla. Estudiar el passat m'ajuda a entendre com som avui. No només per fer després els meus treballs. També et parlo de tu i de mi. Dels meus pares, dels teus avis. Entendre els orígens em fa donar més valor als moments presents. No cal viure pensant què farem, què tindrem; el futur el construïm a cada moment. Això m'ho ha ensenyat el passat. No val la pena perdre el temps amb queixes i malestar. Arnau... va, somriu. Saps què li feia el meu avi... el teu besavi, a la teva besàvia? El joc del cotó. Ha anat passant de pares a fills. Vols que te'l faci?

La Isabel es descalça. Es posen drets dalt de l'escenari.

ISABEL: Dona'm la mà. Per on passa el cotó? Per l'obridora, el batan, la carda, el manual, les metxeres, la contínua de filar... i l'aspi!

L'Arnau riu i es cargola de pessigolles.

ARNAU: Ara jo t'ho faig a tu. D'acord?

ISABEL: D'acord, va.

ARNAU: Per on passa el cotó? Per les metxeres, la carda...

ISABEL: No, no, no. Per on passa el cotó? Per l'obridora...

ARNAU: Per on passa el cotó? Per l'obridora, el batan...

Se sent la veu d'en Pere, recitant el text del joc del cotó. Tot seguit apareix en escena. És un home madur. Va vestit de treballador de fàbrica tèxtil de primers de segle XX. La seva veu es fon amb la de l'Arnau, que es retira discretament de l'escena.

PERE: ...el batan, la carda, el manual, les metxeres, la contínua de filar i l'aspi...

Escena 3

Any 1918

L'escena 3 s'esdevé l'any 1918. L'acció, per tant, fa un a regressió en el temps. L'espai ara representa la placeta que ha descrit abans la Isabel, on els veïns preparen una "verbena". En Pere, espòs de Mercè, ha pres el lloc de l'Arnau. La Isabel de l'escena anterior ara és la Mercè, esposa d'en Pere. La Isabel es transformarà a vista de públic, mitjançant un canvi de vestuari, que li facilitarà algú extern a l'escena, o el tindrà a punt al lloc. Ara és en Pere qui la el joc del cotó a la Mercè. Quan acaba el joc, la Mercè es cargola de riure.

MERCÈ: Va, vinga, va, Pere. Anem per feina. Baixava ben ple, el riu avui. Guaita, les mitges, encara són ben molles!

PERE: Això rai, no te les posis!

MERCÈ: Oh, no te les posis, aviat ho has dit, tu! Guaita, Pere... agafa el bugader, que fa nosa, ajuda'm. I després s'ha de portar cap a casa, que vinc dels *rentants* i pesa com un mort.

PERE: Oh... és que jo haig d'anar a la fàbrica, que avui és el primer diumenge que en Peres està sol al batan i tinc por que faci alguna bestiesa.

MERCÈ: Una cosa no treu l'altra. Primer vas a casa a deixar el bugader i després passes per la fàbrica. I vinga, anem per feina, pengem les banderoles, que si hem d'esperar que arribi la nena... Aquesta ja hauria de ser aquí. Mira, Pere, veus, d'aquí, aquesta punta, fins a l'altra, la que queda darrere teu. Mira'm. I després l'altra d'aquí, allà. Sobretot que faci la barqueta, eh, Pere? que sinó no m'agrada, que si queda molt tibet queda... fa... estrany. No m'agrada. I la Rosa no sé pas què hi deu fer a casa, ja hauria de ser aquí. Abans de sortir cap als *rentants* li he dit que passés per aquí a ajudar-nos i mira... És que a la Rosa, no li costaria pas gota venir cap aquí... Però aquesta nena, aquesta nena...

La Mercè estira el fil de les banderoles i aquestes cauen.

- PERE:** Collons, no estiris. Guaita! Fes-ho tu! Ja n'hi ha prou, la nena, la nena...
- MERCÈ:** Oh... mira, és que les banderoles han de fer barqueta perquè si no fan barqueta queden tibades... És la Rosa la que hauria de ser aquí aguantant les banderoles i no jo...
- PERE:** Collons, deixa-la estar, la Rosa...
- MERCÈ:** Oh, deixa-la estar, sabent que hi ha *verbena* aquest vespre, ja podria ser aquí.
- PERE:** Ja n'estic fart de sentir-te a parlar de la Rosa, i doncs, què et passa amb la nena?
- MERCÈ:** Oh, res no em passa... el que passa és que aquesta nena no surt mai de casa. Ja em diràs què hi troba, sempre a casa.
- PERE:** Deixa-la fer, ves-hi, ja veuràs que alguna cosa està fent, no s'està pas parada.
- MERCÈ:** No tinguis por, no, que no trobaré pas el dinar fet o la roba planxada. Pots comptar, només deu estar cosint... res més.
- PERE:** Saps per què no està rentant ni està fent el dinar? Doncs perquè ja ho has fet tu. Que ets un corcò.
- MERCÈ:** Doncs mira, jo si veig la feina per fer, la faig.
- PERE:** Deixa-la fer, dona... Tothom és com és.
- MERCÈ:** El que és, és una mica encantada.
- PERE:** Què collons, encantada! Aquesta sí que és bona, que la vaig portar a estudi al Progrés, que era molt bona escola! La Rosa és com és, és una bona noia, el que passa és que és feta a la seva i no li agrada que li estiguin a sobre. I si la Rosa és com és,

potser no només és culpa seva.

- MERCÈ:** Què vols dir, amb això?
- PERE:** No ho sé, què vull dir, no ho sé. Que a vegades la canalla se'ns fan grans i voldríem portar-los cap allà on volem nosaltres, i això no és així, Mercè.
- MERCÈ:** Què vols dir que...
- PERE:** No ho sé, Mercè...
- MERCÈ:** Que potser ens vam equivocar.
- PERE:** No ho sé, Mercè, tothom s'equivoca.
- MERCÈ:** Potser la vam tenir que ja érem massa grans, la nena. No ho sé, Pere...
- PERE:** Nosaltres hem fet el que hem pogut, com tothom...
- MERCÈ:** No ho sé, Pere, potser si haguéssim sigut més joves, hauríem pogut tenir una altra criatura... no ho sé, un germà, almenys no estaria sola a casa...
- PERE:** Un germanet? Escolta, encara hi som a temps, vols que ens hi posem ara mateix?
- MERCÈ:** Va home, que estàs dient? De seguida t'engresques. A la nostra edat, si tenim edat de ser avis!
- PERE:** Què collons vols dir això de ser avis? Això tu... Ah, ara que ho dius... Has vist que contenta que està la nena, aquests dies?
- MERCÈ:** Sí, jo també ho he vist, la nena parla amb un noi del poble.
- PERE:** Qui és?
- MERCÈ:** No és pas del poble, deu haver vingut fa poc. Escolta, si venen

els de l'orquestra, els del duo, *digue'ls-hi* que passin per la casa fonda a fer l'àpat. Que em sabria greu que es quedessin sense menjar.

PERE: Però si jo encara haig d'anar a casa a portar el bugader, a la fàbrica a vigilar en Peres que no faci cap bestiesa amb el batan i encara vull passar pel cafè que fot dos dies que no hi vaig i no sé pas ni què ha passat al poble.

MERCÈ: Ah, així no saps què va passar ahir a plaça?

PERE: Què?

MERCÈ: Pots comptar, això havia de passar tard o d'hora. Al preu que està el pa... Que si continua pujant com ho fa ara, acabarem tots a l'olla comunitària. La Teresa de Can Planas estava comprant un parell de pans de quilo, ves, amb la collassa que són a casa, i a l'hora de pagar, gairebé hi deixa el jornal. I li diu "noi, al preu que va el pa, aviat ens haurem de menjar els uns als altres". I el beneït del forner li diu: "Doncs mira que de tu en traurem un bon tros".

PERE: Ha, ha, ha...

MERCÈ: No riguis, no... La Teresa va agafar una paperina de farina que hi havia allà sobre i li va llençar pel damunt. I no s'acaba aquí. Va sortir a fora i va començar a cridar: "El pa és per a tothom, abaixeu el preu del pa".

PERE: Ah sí?

MERCÈ: Sí, sí. I després ens hi vam anar afegint totes, no només les quatre o cinc que érem a dins la botiga, no. Les de mercat i tot, i, fins i tot, en van baixar de Dalt Vila.

La Rosa apareix a l'escena, però sent la conversa dels seus pares i s'amaga, tot escoltant.

PERE: Ho veus, collons, és clar! Si sempre ho féssim així les coses

anirien d'una altra manera.

MERCÈ: Home, és el pa, Pere, com hem de fer pujar les criatures?! I encara sort de mossèn Josep.

PERE: Què vols dir, sort?

MERCÈ: El capellà, que era dins el forn...

PERE: I què hi fotia al forn, el capellà?

MERCÈ: Què s'hi fa al forn, comprar pa!

PERE: Collons, no li porta la majordoma, el pa? Li fa tot la majordoma.

MERCÈ: Noi, no ho sé...

PERE: És que sempre són al rovell de l'ou, allà on hi ha un fregat, hi ha un capellà. I què, què us va dir?

MERCÈ: Ens va voler donar una mica d'esperança.

PERE: Esperança? Esperança de què? Esperança d'anar-se a atipar a casa l'amo el dia de festa! I nosaltres quina esperança tenim? La que quan ens morim anirem al cel? Només hi van els que tenen calés, nosaltres no hi anirem pas. Segur que avui al sermó n'ha parlat, oi? Oi? I què us ha dit? Segur que us ha dit que, sobretot, no cridéssim massa, que a ells no els agrada. Ho deu haver dit amb unes altres paraules, però us ha dit això, oi? No m'equivoco, oi? I llavors sí, totes a tirar dos rals, que sobretot el dilluns, el capellà, tingui diners per anar-los a gastar.

MERCÈ: Jo no hi tiro diners, jo només vaig a oir missa.

PERE: Que t'ha ajudat mai a tu? I a mi? I als treballadors? Ara, amb els amos, quedem-hi bé.

MERCÈ: No us ha ajudat, oi, amb allò del sindicat?

PERE: Què ens ha d'ajudar? Que sembla que vinguis de l'hort, Mercè. Com en Musachs, mira que és ase. L'altre dia que buscàvem un local per fer l'assemblea, no se li acut altra cosa que demanar-li al capellà. Al vespre, ja ho sabia l'amo.

MERCÈ: I què us falta?

PERE: Faltar no ens falta res. Ens sobra. Saps què ens sobra? Por! Por, Mercè. Hi ha por per tot arreu, tothom té por.

MERCÈ: Tu tens por, Pere?

PERE: Jo, por? Què haig de tenir por, jo!

MERCÈ: Pere, que tens una família...

PERE: Per això mateix! Perquè tinc una família, per això no tinc por. Perquè el dia de demà no us falti de res. Perquè això és la lluita, Mercè. Junts, tothom, sense por. Tothom, *apretant*, collant perquè les coses millorin, els torns de dotze hores, la feina de la canalla. Hi ha països, Mercè, que ja ho tenen, que la canalla va a estudi, que la gent treballa sense por. És per això que m'hi aboco, que no em deixo acollonir. Perquè us estimo, perquè el dia de demà, els meus nets i els seus fills tinguin una vida més digna. Ho entens, Mercè?

MERCÈ: És clar que sí, Pere.

PERE: Doncs, això.

MERCÈ: Va doncs, Pere. Jo aniré tirant. Les gracioses aquí, eh? Pere, me'n vaig. Pensa a dur el bugader, eh?

ROSA: Hola.

MERCÈ: Ja era hora!

En Pere fa callar la Mercè. La Mercè se'n va.

Escena 4

En Pere i la Rosa s'han quedat sols a la placeta on preparen la "verbena". En Pere consulta la seva llibreta. La Rosa es baralla amb l'escala i les banderoles.

PERE: Rosa, veus aquí...? Rosa... Guaita, vine, vine aquí... Veus. Sempre fem... els altres anys fèiem des d'aquí... aquesta punta... fins a l'altra banda. Allà... Veus, Rosa. Des d'aquí fins allà. A veure, guaita, porta l'escala... deixa'm, deixa'm les banderoles, ja ho faig jo...

ROSA: No, deixi'm, ja ho faig jo.

En Pere agafa l'escala.

ROSA: Ja la porto jo, l'escala, que vostè no pot...

PERE: Sí que puc, sí, qui ho diu que no puc? *[Li agafa ella igualment]*. Veus, fins aquí, que l'any passat amb en Peres hi vam soldar aquesta baga i va anar bé. Ja s'hi ha quedat, ja la podem aprofitar...

ROSA: Doncs... que vingui en Peres a penjar les banderoles.

PERE: Veus, les agafes i... s'emboliquen, si no vigiles, s'emboliquen.

ROSA: Ja ho estan, d'embolicades!

PERE: No, és que s'ha de fer de la manera que s'ha de fer. Veus, s'agafa i... una cap aquí, una cap allà. Una cap aquí, una cap allà. Així, veus, Rosa, veus? Una cap aquí, una cap allà... Oh, és que si no mires! És tossuda, és tossuda com sa mare...

ROSA: No, és que s'emboliquen igual. S'emboliquen perquè són massa velles i ja està. Allà al costat de les monges en venen, ja en podríem comprar, aquest any.

PERE: Les monges? Encara no s'han extingit?!

ROSA: *[Rebufa del comentari del seu pare]* Això no va bé!

PERE: Collons, Rosa! És clar que va bé. Fot deu anys que ho fotem! Si ha anat bé deu anys, també anirà bé avui, *cago'n seu!*

ROSA: Pare, no havia de marxar?

PERE: Sí, he d'anar un moment a la fàbrica, que tinc en Peres allà sol, al batan. Veus, Rosa, des d'allà fins aquí, i llavors en posarem una altra que faci creu... d'aquella punta fins allà. Veus, Rosa?

ROSA: Sí, pare.

PERE: Ah! Pensa que han de venir els de can Garcia, eh? Portaran les caixes de graciosa, quatre en portaran... eh, Rosa?

ROSA: Sí, pare.

PERE: L'any passat ens en van fotre unes quantes, aquí en aquest racó... No pot pas ser. Aquest any, Rosa... Rosa, guaita...

ROSA: No vindrà ningú més a ajudar?

PERE: A ajudar? No ho crec, no. Vaja... no. Ta mare va dir que no, que ja ens ho faríem nosaltres...

ROSA: Ja, ja... Estic cansada. Estic molt cansada, avui.

PERE: Cansada? Cony, quants anys tens, Roseta?

ROSA: No em digui Roseta, que no m'agrada. Es pensa que encara soc una criatura...

PERE: A la meva edat, jo sí que puc dir que estic cansat. Però tu! Ai, aquest jovent... Què faràs, doncs, aquest vespre, si ara ja estàs cansada?

ROSA: Què vol dir?

PERE: Oh, que si estàs tan cansada no podràs ballar!

En Pere, mentre parla, va mesurant el terra.

ROSA: És que potser no vindré, al ball.

PERE: A no? Ai hòstia, aquesta sí que és bona! Que no vindrà aquell noi amb qui parles?

ROSA: Quin noi?

PERE: Cony, aquell amb qui parles. Què et penses, que bado, jo? Ja ho he vist, algun dia, que hi ha un *manso* que et ronda...

ROSA: Ai, pare...

PERE: Va, tu, que he de marxar, jo. Veus, Rosa, les caixes, aquest any que les portin cap aquí, veus? Aquí, posarem les begudes, aquí, en aquest costat. Aquí els músics, i aquí, la barra per les begudes. Aquí, les begudes.

ROSA: Quins músics són?

PERE: Ai, sí! Si venen, *digue'ls-hi* que passin per la casa fonda, que els hi paguem un àpat. Venen els del duo Llobregat, els mateixos de l'any passat. No te'n recordes? L'any passat van fer *lleno*. Van fer *lleno*. A veure aquest any... Doncs, veus, les begudes aquí, eh, Roseta?

ROSA: Ai, pare...

PERE: Ai, pare, ai pera! Ui! En Peres! He d'anar cap a la fàbrica... Ja te'n recordaràs, eh, Rosa, de les begudes...

ROSA: ...allà, sí, home, vagi, vagi cap a la fàbrica d'una vegada!

PERE: No, allà, no. Aquí, aquest any, aquí. Noia, és que t'ho han de repetir deu vegades, eh!

ROSA: Doncs aquí, les begudes, aquí! És que és vostè, que ho repeteix deu vegades, trenta vegades i jo ja... em perdo.

PERE: Perquè no escoltes!

ROSA: Sí que escolto! Però és que em tracta com una nena petita! I m'ho va repetint tot, va dient, va dient, i ja no sé on ballo, jo!

PERE: No cal pas que ballis ara... ja ballaràs al vespre. Eh, Roseta?

ROSA: Que no em digui Roseta, pare!

PERE: Va... vinga... a moure el pandero, aquest vespre... Eh? Vindrà o no vindrà, aquell amb qui parles?

ROSA: No ho sé.

PERE: Cony, ja està bé, que parreu, que coneguis algun noi. Bé que n'has de conèixer algun, no? És normal. Que ballis... Ja ho trobo normal, jo, no em fa pas res... Va... marxo, vaig una estona a la fàbrica...

ROSA: Ballaven, amb la mare?

PERE: *Cago'n xai*, si ballàvem! Ja ho crec!

ROSA: Vostè en sap, de ballar, eh?

PERE: Home, no soc un gran ballador, però...

ROSA: El vals, el sap ballar?

PERE: El vals? Saber-lo ballar... em defenso, què vols que et digui. Ara amb el mal a la cama, no tant, però... Què? Què vols.... Cony de Roseta! Demana-ho, dona, demana-ho!

ROSA: És que no en sé, no em surt, ho faig malament...

En Pere li ofereix la mà.

ROSA: No! Aquí al mig no, que ens pot veure algú!

PERE: Ui, sí, vigila!

ROSA: Au, agafats de la maneta, com si fos una nena petita!

PERE: Quina mania amb la nena petita! Ai, la meva nena petita!!

ROSA: Pare!

Entra l'Eudald, que esperava trobar la Rosa sola, i en veure el seu pare, gira cua. En Pere el veu.

PERE: Guaita'!!

L'Eudald torna a girar.

EUDALD: Hola, bon dia.

ROSA: Hola.

PERE: Hola noi.

EUDALD: Venia perquè... he pensat: "Potser podràs ajudar una mica, allà". I he vingut. Ja soc aquí.

PERE: Ah, veus que bé. Mira, justament ara he de marxar jo. Potser podràs ajudar a posar les banderoles, oi, Rosa?

ROSA: Sí, sí. Pots ajudar amb les banderoles.

PERE: Doncs au, ja ho tindrem, això. Que... no ets pas... ets de fora, oi, tu?

EUDALD: Soc de Vic. Però ara visc aquí a Manlleu.

PERE: Ah! de Vic! Ja hi vaig a Vic, tot sovint, a mercat. Quan m'arreglo el *turno*. Massa gent, a Vic. I què vols que et digui? Tampoc s'ho val, tanta estona de carro, i què? No trobaràs res a Vic que no trobis aquí. És així. Doncs, ja ho sap la Rosa, eh, Roseta? que en posem una tira que falta, d'aquí cap allà i l'altra, que faci creu, d'allà cap aquí, eh?

ROSA: Pare, no marxava?

PERE: Sí. Sí, sí. Me'n vaig. D'allà cap aquí. I... on treballes, tu?

EUDALD: A can Serra. D'aprenent de primera.

PERE: Ah, vas per manyà. Està bé. Les begudes allà, eh, Rosa? Molt bé, aniré tirant... que... has vingut, amb els pares?

EUDALD: No, amb els pares, no. Amb el tiet, visc amb el tiet, ara.

ROSA: En Peres ha passat corrent, cap allà!

PERE: Ah, està bé, amb el tiet. Potser el conec... com es diu el teu tiet?

ROSA: Ara torna! *[La Rosa crida]* És aquí, és aquí el pare! Ara ve, ara li dic, ja ve!

EUDALD: És... és mossèn Josep, el meu tiet.

PERE: Mossèn Josep?

EUDALD: El coneix?

ROSA: Pare, en Peres que et busca, és allà fora! *[Cridant]* Ja ve!

PERE: Si el conec? Sí. Sí, i tant, com el conec! Ja veus... Home, conèixe'l, conèixe'l, mira, el coneix tot el poble, mossèn Josep. Ai hòstia, ves per on!

ROSA: Pare, en Peres l'espera!

PERE: Doncs au, marxo. Ja anireu fent. El nebot de mossèn Josep!

EUDALD: Sí, sí.

PERE: Au, doncs, fins ara.

ROSA: Adeu, pare.

EUDALD: Adeu.

PERE: Pensa en les *gracioses*, allà.

ROSA: Sí, pare.

PERE: Adeu. Fins després.

ROSA: Adeu.

En Pere se'n va.

Escena 5

La Rosa i l'Eudald es miren.

EUDALD: Doncs, què? Pengem les banderoles?

ROSA: Com és que has vingut?

EUDALD: Per ajudar.

ROSA: Ja...

EUDALD: Què? Que no t'ho creus? Va, som-hi. On van aquestes? Aquí? Vine, va.

ROSA: Sí. Ja vinc. Porto l'escala...

EUDALD: Han d'anar així? Ho dic perquè potser seria més fàcil posar-les allà, no?

ROSA: És que el pare ho vol així... diu que fa deu anys que ho fan igual i... jo què sé. Ell... ell té la seva manera de fer-ho. Té... la seva manera de fer-ho... tot.

EUDALD: Però les coses es poden canviar, no? Es pot provar, si més no.

ROSA: No ho sé.

EUDALD: No, si tu no ho vols, no ho canviem. Jo només ho deia perquè pot quedar més bé. Ho has de dir tu... Ho provem?

ROSA: Va, sí. Canviem-ho.

Posen les banderoles de la manera que deia l'Eudald.

EUDALD: Així estarà bé, oi? Provem-ho, a veure si s'hi està bé, aquí sota...

ROSA: Ai, que ets ximple!

EUDALD: Vine, provem-ho.

La Rosa s'hi apropa, es toquen les mans.

EUDALD: Vindràs a ballar aquest vespre?

RODA: No ho sé.

EUDALD: No ho saps? No en tens ganes?

ROSA: Sí, sí que en tinc ganes. És que no ho sé.

EUDALD: A mi m'agradaria. Vull dir que m'agradaria ballar amb tu. Si tu vols.

ROSA: No ho sé.

EUDALD: No ho saps? No saps si t'agradaria ballar amb mi...

ROSA: Sí! Sí que m'agradaria... No sé si vindré al ball...

EUDALD: Doncs malament rai, perquè si no vens al ball, llavors no sabré a qui donar-li això... *[li dona un mocador, la Rosa queda parada].*

ROSA: És per a mi?

EUDALD: T'anirà bé per venir al ball, si vols venir...

ROSA: És suau...

EUDALD: És de... seda. Si no t'agrada, el podem canviar. És dels magatzems Mora. N'hi ha d'altres.

ROSA: L'has comprat? Val molts diners...

EUDALD: No, és... per a tu. Per... voldràs ballar amb mi, aquest vespre?

ROSA: És molt bonic. Gràcies. *[Se l'emprova i s'aproximen...]* No, així, no. Es posa així, per anar a ballar...

EUDALD: Te'l posaràs, aquest vespre?

ROSA: Sí.

EUDALD: Així, vindràs al ball?

ROSA: Vaig veure que reies molt amb la Carmeta, l'altre dia al *Coro*.

EUDALD: La Carmeta? La guenya?

ROSA: És guenya?

EUDALD: Sí... un ull li mira a Vic i l'altre cap a la Gleva.

ROSA: Segur que també li has dit per ballar. També li has regalat un mocador?

EUDALD: Només n'he regalat un, de mocador. I només t'ho he dit a tu, per ballar.

ROSA: I... com t'hi trobes al poble?

EUDALD: Bé. Home, no el conec gaire encara. Només he anat per allà al Centre, el tiet m'ha ensenyat quatre coses... La feina m'agrada. Avui han vingut els muntadors, allà a can Serra. I saps què? Tenen bona feina, guanyen un bon sou, volten molt... Ara, ara soc aprenent de primer any, però puc anar pujant, de segon any... de tercer... oficial... i qui sap si muntador. Cada vegada hi ha més contínues arreu, tots els amos en posen i hi haurà molta feina, cap aquí, cap allà, lluny...

ROSA: Lluny?

EUDALD: Sí, lluny a muntar... però aquí.

ROSA: Aquí?

EUDALD: Aquí. Lluny i aquí. Ben a prop... Ballaràs amb mi, aquest vespre?

Entra en Pere. Ells no se n'han adonat. En Pere se'ls mira, fa veure que no els ha vist i tus per fer-los notar que ha arribat.

L'Eudald i la Rosa tenen un bon ensurt. Es separen bruscamment. El mocador queda en mans de l'Eudald. Durant tota la conversa següent, L'Eudald farà mans i mànigues per passar-li el mocador a la Rosa, i la Rosa, per agafar-lo.

PERE: No sabeu pas quina una n'ha fotut aquell talòs d'en Peres... El coneixes tu, en Peres? No, què collons has de conèixer, si ets de Vic! És un *tararot!* Treballador, bonifici, però un *tararot*. És quec, tartamudeja. Als moments de nerviositat, tartamudeja. Però en canvi, té bona veu, el puta. Canta com els àngels, diuen... els que l'han sentit... a la processó de Dijous Sant. Doncs, en Peres, allà al batan... pim-pam, pim-pam... Saps com és tu, el batan? Què collons has de saber com és el batan... un de Vic, aprenent de can Serra i nebot de capellà. Hòstia. És igual, ja ho aprendràs. De cop, en Peres veu que se li ha encès el cotó que destriava, corre esverat cap a l'escriptori per donar-ne part al majordom, obre la porta, se li trava la llengua, i braços enlaire i ulls esbatanats, crida: "S'ha, s'ha... s'ha... s'ha...". El majordom, veient que no se'n surt, me li diu: "Digues-ho cantant, home de Déu!" Què m'has dit? En Peres que agafa aire i me li fot: "S'ha calat foc al batan!" Han sortit de l'escriptori com si tinguessin una piula al cul. Ja està apagat. No ha estat res. Però en "Pere encara tremola. "S'ha calat foc al batan!"

En Pere riu, mentre ho explica. Els altres dos també riuen però mentrestant intenten apropar-se.

EUDALD: Doncs jo me'n hauria d'anar...

PERE: Molt bé, nano, molt bé. A veure, aquestes banderoles... "S'ha calat foc al batan!"

EUDALD: Doncs, marxo...

Aprofiten que en Pere està mirant les banderoles, que s'ha adonat que no estan col·locades com ell volia, per passar-se el mocador. La Rosa se l'amaga.

EUDALD: Adeu!

ROSA: Adeu, fins al vespre. *[Confirmant que sí que es veuran]*

EUDALD: Fins al vespre!

PERE: Adeu, noi, adeu.

L'Eudald se'n va.

PERE: Veig que ho heu penjat diferent, això, eh?

ROSA: És que... quedava molt més bé, així...

PERE: Ja... Ui, ja toquen les dues, anem a dinar. Ja tornarem a la tarda. Aquí, ara, ja no vindrà ningú. Anem...

FI DE LA PRIMERA PART

SEGONA PART

Escena 1

Any 1920

La Mercè surt de la cuina amb la planxa, comprova que crema massa. Se'n va a l'habitació i deixa el vel. Comprova com ha quedat la seva antiga habitació.

MERCÈ: Ha quedat molt maco el quarto, Rosa. Que bé que hi estareu aquí, el teu pare i jo aquí... És el quarto que s'hi està més bé.

La Mercè torna al menjador i continua planxant. Entra la Rosa.

ROSA: Ja els tinc ben eixuts *[es refereix als cabells]*. On hem posat el mirall?

La Mercè treu un mirall de mà d'un calaix.

MERCÈ: Però s'han de pentinar abans, eh!

Dona el mirall a la Rosa.

ROSA: *[Xiscla]* Però quina *me!!* Que malament, que malament, no puc sortir de casa. Semblo boja. *[Comença a donar una volta per la taula i s'asseu momentàniament a la butaca]* Demà no em caso, no em penso casar. Quina vergonya.

MERCÈ: S'ha de pentinar, Rosa, vine, nena, vine...

La Rosa entra a l'habitació, llença per aquí en enllà la roba de la maleta que hi ha damunt del llit. S'asseu al llit. La Mercè darrere seu.

ROSA: Què farem, què farem?

MERCÈ: No passa res, dona, ja veuràs com ho pentinarem, només t'ha quedat una mica estarrufat.

ROSA: Estarrufat? Però qui m'ha dit que em rentés el cap!? Tu, m'ho has dit! Si no me l'havia rentat mai, per què avui? Si jo tenia els cabells ben macos. Ara semblo la por.

MERCÈ: Ja quedarà bé, dona, pentina't. Ja ho veuràs. Si seràs la núvia més maca del poble, semblaràs la noia de Can Puget.

ROSA: Jo no em caso.

MERCÈ: Doncs si no et cases no podràs anar amb el tren, que demà agafaràs el tren.

ROSA: No puc anar amb tren amb aquests cabells.

Entra en Pere amb un paquet amb dos peixos.

PERE: Hola... Ja soc a casa, on sou?

ROSA: Que no entri, que no entri! *Digue-li* que no entri.

MERCÈ: Hola, Pere, som al *quarto*, no entris.

PERE: Que aneu conilles?

MERCÈ: No, Pere, estem arreglant el *quarto*.

PERE: Us porto una sorpresa.

MERCÈ: Veus, una sorpresa.

PERE: En Comerma m'ha baixat dues truites de dalt a Ribes. Mireu quins peixos més macos!

ROSA: Peixos?! Peixos?!

La Rosa surt de l'habitació i se'n va cap al menjador. Agafa els peixos i els deixa sobre el trinxant.

ROSA: Que fan pudor, que fan pudor! Treu això d'aquí, treu això d'aquí!

Entra l'Eudald amb el Sagrat Cor. La Rosa corre a amagar-se a l'habitació.

EUDALD: Bona tarda.

PERE: Hola, noi.

ROSA: Que marxi, que marxi!

EUDALD: No vinc en gaire bon moment, oi?

MERCÈ: Rosa, nena, no et preocupis, que no entrarà pas.

ROSA: Que marxi!

PERE: *Goita* quines truites m'han baixat de Ribes, noi!

EUDALD: *Carambes!* Quin tiberi.

PERE: *Goita, goita...*

Entra la Mercè. En Pere intenta posar els peixos a sobre l'americana i la fusta de planxar. Finalment es queden al trinxant.

MERCÈ: Pere, què fas? Aquí no, que hi ha l'americana. Encara pitjor, damunt dels pantalons...!

EUDALD: Escolteu-me un moment, que ja marxo.

ROSA: Que marxi.

EUDALD: Ja marxo, Rosa, ja marxo. Sé que no és un bon moment, però no me'n he sabut estar, el tiet Josep ens ha regalat això i volia que ho *veiguéssiu*, com que demà vindrà a dinar. *Tatxan!*

Destapa el Sagrat Cor.

ROSA: Que se'n vagi.

PERE: Deixaré això a la cuina...

EUDALD: Ja me'n vaig, ja me'n vaig. Fins demà.

MERCÈ: Si, és que la nena està una mica nerviosa. És maco. Deixa'l aquí, deixa'l aquí, ja el posaré jo. Ves, ves, tranquil, que ara la Rosa està molt nerviosa. Ves a descansar, que demà...

EUDALD: Adeu-siau. Adeu, Rosa.

En Pere i la Mercè s'acosten al Sagrat Cor.

ROSA: Que marxi.

MERCÈ: Ja ha marxat, Rosa, ja ha marxat... *[Absent, mirant el Sagrat Cor].*

PERE: Sembla ben bé que et miri.

Escena 2

Any 1921

En Pere està mig endormiscat al sofà. La Mercè feineja, entre la cuina i el menjador. Prepara la taula per sopar.

MERCÈ: Pere, que dorms?

PERE: No.

MERCÈ: No dormis, eh, Pere? Que després...

PERE: Que no, Mercè!

MERCÈ: ... a la nit no dormiràs. *[Pausa mentre la Mercè va preparant la taula per al sopar]* No dormis, Pere!

PERE: Mercè, que no dormo. Que no veus que estic rebentat i xafat i em fot mal tot, home, amb aquesta cama...

MERCÈ: Va, que de seguida soparem...

PERE: ...que no em deixa viure. *[En Pere s'aixeca i va cap al trinxant, a escriure a la llibreta]*

MERCÈ: ...i cap a dormir. *[La Rosa ve de la cuina amb la senalla i entra a l'habitació. Arriba l'Eudald. La Rosa serà a l'habitació durant tota la conversa que segueix]* Vaig a escaldar les sopes...

EUDALD: Hola família, com estem? Hola Pere, com estem? Hola Mercè! *[Va cap a l'habitació i després al safareig]*

MERCÈ: Hola. Què hi fas aquí?

EUDALD: Hola, vinc a buscar el llibre, que me l'he descuidat. I sense llibre no puc anar a l'escola.

MERCÈ: Ai, carai! Falta memòria! Cues de pansa, hauràs de menjar!

EUDALD: Cues de pansa, és veritat! Em vaig a rentar una mica que vaig... podrit, avui!

PERE: Tu, escolta, *digue-li* que el safareig el deixi una mica net, eh? Que el deixa... ha passat ell pel safareig i no s'hi pot ni rentar la verdura de l'hort. Sembla que hi hagi passat un *batallon*, hòstia, tot negre de greix i un mullader a terra que...

MERCÈ: Pere, que ve de treballar. No siguis així. Va...*[A l'Eudald]* Vols menjar res?

PERE: Collons, que no hi ha aigua corrent a can Serra o què?

EUDALD: *[Des de l'habitació, mentre es canvia la camisa]* Sí, Mercè, si em prepara una mica de pa i vi amb sucre o una mica de pa amb oli...

MERCÈ: Va, va, som-hi. Ja hi vaig, ja hi vaig.

PERE: Això, correm-hi tots, sobretot! Ah! Mercè, per cert, saps que els de can Quintana ja han tingut la criatura?

MERCÈ: Carai!

EUDALD: Ah, sí? Que ha set, nen o nena?

PERE: Un vailet, un sagal. Armando. Armando Quintana.

MERCÈ: Oh, tenia una panxa ella, que ja se li notava que estava a punt...

La Mercè ve de la cuina amb el plat per a l'Eudald i el deixa damunt la taula.

EUDALD: Mercè, Mercè, el llibre qui hi havia aquí sobre...?

MERCÈ: El llibre aquí, guaita, ja veuràs. Guaita'l. Aquí. I tots els paperots i tot això aquí, eh? És que sinó aquí sobre no tinc lloc ni per

posar-hi el porro ni res. Entre les llibretes d'en Pere i una cosa i una altra...

PERE: Què passa amb les meves llibretes?

MERCÈ: No passa res, Pere, no passa res. Que hi ha d'haver lloc per a tot. Passa cap allà, va, que aquí hi he posat el plat per al noi.

EUDALD: Que no hi ha penjadors en aquesta casa, Pere? *[Ha tret la gorra del Sagrat Cor i la posa al penjador].*

MERCÈ: Va, passa cap allà... *[A en Pere, perquè s'aixequi de la cadira].*

PERE: Collons *[S'aixeca i va a seure a la cadira del costat].*

EUDALD: Em sap greu, Mercè, però això m'ho haig d'emportar.

MERCÈ: No, home, no. Des de quan es menja dret? Vinga, va! Va!

EUDALD: Mercè, només una cosa, si em poguessis portar...

La Mercè ja li estava portant el porro. L'Eudald, li fa un petonet a les mans.

EUDALD: Ai, quina sogra que tinc, la millor del món!

MERCÈ: Vinga, va, a menjar, eh, que sinó...! *[Se'n va cap a la cuina].*

EUDALD: Què, Pere, com ha anat avui el dia?

PERE: Sí, mira, podria haver anat millor.

La Mercè torna al menjador.

EUDALD: Han vingut els de can Serra?

PERE: Sí.

EUDALD: Qui ha vingut?

PERE: En Quico i en Sidro.

EUDALD: Les contínues, arreglades?

PERE: Sí, ja està.

EUDALD: Molt bé.

PERE: Vaja, suposo. He marxat abans... *[petita pausa]* perquè avui tenim lo del sindicat i...

EUDALD: Hòstia, és veritat. No hi havia pensat...

PERE: No tenia pas fe que hi pensessis, la veritat...

EUDALD: Què vol dir?

PERE: No res.... *[Silenci]* No vull dir res. *[Silenci]* Dels últims que t'has de refiar és dels de casa. Sempre. *[L'Eudald s'aixeca i se'n va cap a l'habitació]* No n'esperis pas mai res.

MERCÈ: Pere...

PERE: S'ha enfadat la floreta...

MERCÈ: Pere, afluixa; Pere, afluixa...

PERE: Ell va a la seva...

MERCÈ: Afluixa...

L'Eudald torna a entrar al menjador

EUDALD: Pere...

PERE: Mana'm?

EUDALD: Li puc dir una cosa?

PERE: Sí, i tant.

EUDALD: Miri, és que si no, rebento...

PERE: No rebentessis pas!

EUDALD: ...és perquè, a mi m'està molt bé que vostè lluiti pel sindicat i per les coses que creu, però a mi no m'hi foti en totes aquestes coses. Jo el sindicat, no... jo vaig a l'escola, que és el que crec que...

PERE: No, no, no, escolta. M'està molt bé, m'està molt bé. Tu fes la teva. Hi ha els que pensen en individual i els que pensen en col·lectiu.

EUDALD: Ah, i a mi on em posa?

PERE: Home!

EUDALD: No, perquè jo també penso en la família, eh, també? Jo penso en tots vosaltres, perquè...

PERE: Jo també penso en la família, jo també penso en la família...

EUDALD: ...perquè, de moment, del sindicat, no en tirem cap tros a l'olla. Aquesta setmana ja portem dos dies de vaga!

PERE: Saps per què lluito jo també, pel sindicat? Perquè procuro precisament per aquest que hi ha a la panxa de la Rosa...

EUDALD: I jo també. Jo vaig a l'escola per aquest que hi ha a la panxa de la Rosa.

PERE: Perquè quan sigui gran, s'ho trobi diferent.

EUDALD: Sí, sí, sí...

PERE: Doncs això.

EUDALD: Però, de moment, ja portem dos dies d'aquesta setmana que no tindrem el jornal...

PERE: No, és que no vull discutir...

EUDALD: Jo tampoc vull discutir... Ja en començo a estar una mica fart...

L'Eudald s'aixeca i endreça els llibres al calaix.

EUDALD: Ja està. No, no...

MERCÈ: Va... Pere...

PERE: No, no vull discutir, perquè ja sé què passa... Deus tenir por que el teu tiet i tota aquesta patuleia et vegin amb nosaltres...

EUDALD: I per què collons hi fica el meu tiet, aquí?

PERE: Sobretot, al Patronat, que els hi demanes un local i... què et diuen? Que et fotis!

EUDALD: El meu tiet no ha dit res...

PERE: al Patronat, tu...

EUDALD: No ha dit res el meu tiet, ni de vostè ni de mi.

PERE: ...Tu ves a estudi al Patronat i quedaràs molt bé amb tota aquesta colla...

EUDALD: ...No ha dit res... prou s'ha acabat! Mira, me l'emporto a l'habitació, i s'ha acabat, així no li farà nosa...

PERE: ...que són els que hi has de quedar bé. Collons!

L'Eudald ha agafat el Sagrat Cor i se l'ha endut cap a l'habitació.

MERCÈ: No aniràs a *col·lègit*?

EUDALD: No. No hi aniré. I no es diu *col·lègit*, es diu escola.

MERCÈ: Ja està bé, eh? Pere, ja està bé, home.

PERE: Puc seure al meu lloc?

MERCÈ: Pots seure al teu lloc.

En Pere seu.

PERE: Menos mal...

MERCÈ: Pere, per què fas això?

ROSA: Però què dius que no aniràs a escola? És clar que aniràs a escola! No penses en res ni en ningú?

EUDALD: No em diguis que no penso en res ni en ningú, si precisament en el que estic pensant és en tu i en el nostre fill.

ROSA: Ho fa expressament i tu hi caus!

EUDALD: No és veritat!

ROSA: Sembla estrany...

EUDALD: No és veritat!

ROSA: ... que no el coneguis! Ell burxa i burxa i tu hi caus!

EUDALD: Prou, Rosa!

ROSA: De quatre potes!

EUDALD: Prou, Rosa, prou. Només em faltes tu!

MERCÈ: Eh, Pere?

PERE: Què faig?

MERCÈ: Aquesta mala maror home...

PERE: Quina mala maror?

MERCÈ: Aquest malestar entre tu i l'Eudald...

PERE: És que, escolta, vols que et digui el que em passa? Vols que t'ho digui? Que no puc més, no puc més...

EUDALD: Va, Rosa.

ROSA: No...

PERE: Porto massa anys, lluitant per això. Massa anys, massa anys... massa esforços. Hi he deixat mitja vida, hòstia!

EUDALD: Rosa, va...

ROSA: No t'imposes, no et fas valer.

PERE: Hi he deixat mitja vida. I quan sembla que ha arribat el dia... Ni els de casa.

EUDALD: Rosa, tinc una bona notícia. En Quimet es jubila a l'agost. I saps qui ocuparà el seu lloc? Jo. Seré oficial, Rosa, oficial.

PERE: Hi han dos tipus de persones: un que només pensa en ell, que només pensa en ell, en ell i en els seus interessos, i el que pensa en el col·lectiu, en la societat, en tots junts, en què tots junts podem canviar les coses.

EUDALD: Si tot va bé, canviarem de pis. Un pis més gran, amb més llum i amb tres habitacions, una per als teus pares, una per a nosaltres i una per al nen.

PERE: Però, és clar, hi ha aquest altre tipus de persones, com ell, que sempre callen, sempre... Com a la plaça mateix, ara fan obres a la plaça, hi volen posar un *lago*, ningú dirà res, ningú dirà res, l'alcalde que foti el que vulgui...

ROSA: Però a la primera et quedés sense anar a escola. Però quin futur ens espera?

MERCÈ: Pere, però tampoc ho has de dir tot, tu. Deixa que vagin pujant la gent, que vagin movent-se pel seu cantó. *[La Mercè es posa dreta i se li acosta més]* Pere, que nosaltres hem de donar pas. A sopar!

EUDALD: Va, Rosa, si us plau.

ROSA: Deixa'm.

PERE: L'encarregat m'és a sobre, "que Pere, que Pere, que Pere"... Sort en tinc de tu, eh que sí?

MERCÈ: Va... Escolta, demana-li en el noi perdó, demana-li...

PERE: No, això no ho faré pas.

MERCÈ: Pere, fes-ho per al nen.

ROSA: Soc l'única que hi penso, en aquest nen.

EUDALD: No és veritat! M'has entès, no és veritat.

PERE: ... Deixeu el nen en pau. Encara ha de néixer i ja l'esteu utilitzant.

ROSA: No t'imposes. Jo li hauré d'ensenyar a no deixar-se trepitjar...

EUDALD: Ai, senyor, val més que anem a sopar.

MERCÈ: Pere, demana-li...

PERE: No tinguis por, que no hi hauran pas raons.

ROSA: Jo no sopo.

EUDALD: Ah, no?

ROSA: Jo no sopo.

EUDALD: I què vols que els hi digui?

ROSA: Que estic marejada.

EUDALD: Molt bé.

MERCÈ: Pere.

EUDALD: La Rosa no ve a sopar, està marejada.

MERCÈ: Ai, pobre fill! Ja hi vaig...

EUDALD: No, no és res. No cal que hi vagi.

L'Eudald seu. La Mercè va a la cuina. La Rosa surt de l'habitació i va a seure. La Mercè entra de la cuina, mentre en Pere beu del porró. En Pere convida l'Eudald a beure i li fa uns copets al braç de reconciliació.

Escena 3

Any 1933

En Lluís i l'Eudald entren del carrer. Porten un bressol nou. Arriben parlant.

EUDALD: Vigila, vigila, no corris. La cortina, alerta! El penjador!

LLUÍS: Va, explica'm allò dels *trintes*, els *trístens*...

EUDALD: Dels què?

LLUÍS: Els *trentens*...

EUDALD: Els trentistes!

LLUÍS: Ah, això!

EUDALD: Qui collons t'ha explicat això dels trentistes, ara, a tu?

LLUÍS: Tothom en parla a la fàbrica. En va ple!

EUDALD: Sí, val la pena que escoltis altres coses a la fàbrica, i no això.

LLUÍS: Diuen la veritat.

EUDALD: A vegades, sí; a vegades, no.

LLUÍS: I els sindicats? Què són els sindicats?

EUDALD: Els sindicats són una colla de treballadors que s'ajunten per... perquè hi ha coses que no els hi estan bé. A vegades són sous, a vegades són altres coses. I a vegades tenen raó i a vegades no en tenen.

LLUÍS: Però això és bo, no, per a nosaltres?

EUDALD: A vegades sí, que és bo, però a vegades només foten pals a les rodes. Però, *bueno*, va... a veure, anem a...

LLUÍ: I... i... què fan perquè ens perjudiquin?

EUDALD: Doncs, Lluís, a vegades posen traves en coses que no n'hi haurien de posar. Però tot el merder que hi ha aquí fora no és per res dels sindicats, ara. És per qüestió de les eleccions, que avui és el dia de les eleccions...

LLUÍ: És bo, això, també.

EUDALD: També, també és bo. A més avui és la primera vegada que voten les dones.

LLUÍ: Encara més bo, no?

EUDALD: Molt, molt bo. Però encara hi ha una cosa més bona: entra cap allà dins i digues a la mare que li portem una sorpresa.

LLUÍ: I tothom anirà a votar? Tothom, tothom?

EUDALD: Tothom, tothom. Però va, Lluís...

LLUÍ: I també podria votar jo?

EUDALD: Lluís, si et plau! Tu no tens edat encara! Va, ves cap allà dins i li dius a la mare que tenim una sorpresa, d'acord?

En Lluís se'n va cap a l'habitació. L'Eudald respira fort, mira cap al carrer.

LLUÍ: *[A l'habitació, amb la seva mare]* Hola!

ROSA: Hola Lluís! Què com ha anat a la fàbrica?

LLUÍ: Bé, *bueno*, anar fent.

ROSA: Anar fent? Coi, doncs sí que...

LLUÍ: Et portem una sorpresa.

ROSA: Una sorpresa?

EUDALD: Puc entrar?

LLUÍ: Sí, entra, entra!

EUDALD: *Tatxan! [Li mostra el bressol]*

ROSA: Ooohhh! És molt maco! Molt maco!

EUDALD: Caram, no sembla que...

ROSA: M'agrada molt.

EUDALD: Sí? On el poso?

ROSA: Aquí!

EUDALD: Allà?

LLUÍ: És de fusta de cirerer. La més cara que hi havia.

EUDALD: La veritat és que sí. Fusta de cirerer. Oohh! Que és maco, eh!

ROSA: Molt, molt maco. Veus, ja serà una altra cosa, això.

EUDALD: Sí. Sí, sí.

LLUÍ: Tot el que no us vàreu gastar amb mi, us ho gasteu ara amb el germanet.

EUDALD: O germaneta....

LLUÍ: Germanet.

EUDALD: Germanet. I escolta, que no teníem tants quartos, amb tu!

ROSA: I anaves amb una senalla... que era molt bonica!

LLUÍS: Ui, verge, molt bonica, molt! Però jo ho canviaré, tot això... Guanyaré molts quartos perquè seré metge i tindrè un despatx a Barcelona. Doctor Lluís!

EUDALD: Collons que pica alt, aquest, eh! No, doctor, em sembla que no tenim prou quartos per pagar els estudis. Ara, el que sí que hi arribaríem és per fer un viatge a Barcelona, amb tren. T'agradaria? Hi aniríem tota la família: la mare, els avis, la germaneta...

LLUÍS: Germanet...

EUDALD: Germanet, jo. Hi anirem tots, tots. I veurem l'estació de França, ja ho veuràs...

ROSA: Ai sí! Porta aquella foto!

EUDALD: Ah, sí, la foto de l'estació de França!

ROSA: Molt maca, molt...

EUDALD: L'estació de França! *[S'aixeca per anar a buscar la foto]*

ROSA: No l'has vista mai, l'estació de França?

LLUÍS: No...

EUDALD: L'estació de França...! *[Mentre està buscant la caixa de les fotos, arriba la Mercè]*

MERCÈ: Hola Eudald!

EUDALD: Hola Mercè!

MERCÈ: Ai, fill... En Pere, no ha arribat en Pere?

EUDALD: No. Mercè, escolti...

MERCÈ: Oh, em pensava que seria aquí. No el trobo. No l'he vist, sortint de la fàbrica. Amb l'enrenou que hi ha allà fora, i ell... ves, on deu ser?

EUDALD: Miri, faci una cosa, Mercè.... Ja el trobarem, dona, no pateixi. Mercè...

MERCÈ: No l'has vist tu?

EUDALD: No, no l'he vist. Però faci una cosa, perquè amb tot el sarau aquest, en Lluís ha arribat revoltat, amb tot això de la gent que hi ha al carrer que... tant de bo s'haguessin quedat a casa... i la Rosa també, la Rosa que no s'acaba de trobar bé, que escolta... que ja, ja... que miro de distreure'ls una estona... Ja anirem a mirar, ja hi anirem...

MERCÈ: O ja, ja... però estic patint...

EUDALD: Ara mirarem de posar-hi remei...

L'Eudald torna cap a l'habitació amb la capsa de les fotos.

EUDALD: La foto de...! Lluís no saltis damunt del llit, que caurà tot. La foto de l'estació de França! Ha! Tot ferro, tot vidre! Què et sembla?

LLUÍS: Que gran! Hi cabria tot Manlleu!

EUDALD: Sí, gairebé. Guaita, és del 19...

LLUÍS: ...29. 1929.

EUDALD: Ah, sí, que és del mateix any que l'exposició universal, quan vam anar a muntar a can Serra...

ROSA: Ah, sí...

EUDALD: Que vam veure el *zepelín!* *[A la Rosa]* Te'n recordes? Te'n recordes del *zepelín?*

ROSA: Era impressionant a la foto...

EUDALD: Oh, i al natural encara més. Ha de ser per aquí...

LLUÍS: Era allò que vola, oi?

EUDALD: Sí. Guaita'l. És immens! Hi pugen cinquanta o seixanta persones.

LLUÍS: I com hi puja la gent?

EUDALD: Home, doncs des de terra. Primer és a terra, la gent hi puja i després s'enlaira. Què et sembla?

LLUÍS: Bé, bé...

EUDALD: A veure, què més hi ha per aquí? Guaita, Sevilla. Oooohh! La primera vegada que hi vaig estar, em va entusiasmar. Saps on és, Sevilla?

LLUÍS: Ehhhh.... al nord?

EUDALD: Al nord.... al nord....

LLUÍS: Ah! Al sud, al sud...

EUDALD: És clar! *[Dibuixen el mapa d'Espanya a l'aire]* Barcelona, aquí... Madrid...

LLUÍS: Madrid, aquí.

EUDALD: I Sevilla, aquí. Ah, la gent és feliç, i riu i canta tot el dia. I fa sol, sempre fa sol i calor...

LLUÍS: I no tenen tants problemes, allà, de sindicats i vagues?

EUDALD: No, no estan de tants romanços... La gent canta tot el dia...

Entra la Mercè per la porta del carrer. Abans havia sortit.

LLUÍS: Doncs així tindrè el despatx de metge a Sevilla.

EUDALD: Sí, només faltaria el despatx allà. Llavors sí que no et veuríem el pèl!

LLUÍS: Home, ja us vindria a veure!

EUDALD: Ah, sí?

LLUÍS: Allà, en comptes de doctor Lluís, seria el "Doctor Luís"... I tu, tornaràs a marxar? Ara en ve un de petit, o sigui que has d'estar per la família...

EUDALD: Ui, ui, ui... Has escoltat molt l'avi, tu... Sí que tornaré a marxar, ja ho saps que tornaré a marxar. És la meva feina. He de guanyar quartos, per tirar endavant... i si no vaig a muntar les màquines, qui hi anirà?

LLUÍS: Un altre!

EUDALD: No, no... i a més, amb els temps que corren, tanta crisi, reduccions de personal, vagues... i a més, som els homes de casa, tu i jo, ara...

La Mercè treu el cap per la porta de l'habitació.

MERCÈ: Escolta... Hola, fill, hola, maco... d'allò, ja ho sé que tu, no, eh? Però el nen... Nen, has vist l'avi?

LLUÍS: No. Hi ha el carrer ple de gent. Deuen ser els dels sindicats...

MERCÈ: Sí, ja ho he vist, ja...

LLUÍS: Però molta. Molta eh!

MERCÈ: I segur que no has vist l'avi?

LLUÍS: No, segur, segur...

MERCÈ: Gràcies, maco,

La Mercè i l'Eudald surten de l'habitació. La Rosa fa gest d'aixecar-se. En Lluís l'ajuda.

MERCÈ: I el Pere que no és enlloc!

EUDALD: Va, Mercè, dona, ja vindrà...

MERCÈ: Ja ho sé! Però em fa patir! [Surt cap al carrer]

En Lluís agafa la pilota del moble i es posa a jugar, amb els advertiments de l'Eudald que la deixi. La Rosa va cap al menjador.

EUDALD: Lluís, guarda la pilota. La pilota al carrer! Lluís no m'ho facis torna a dir, guarda la pilota!

LLUÍS: Però si no ara no hi ha ningú...!

EUDALD: Lluís, guarda la pilota! Lluís, la pilota! Prou, Lluís. Prou!

ROSA: Lluís, guarda la pilota!

EUDALD: Lluís, prou. La pilota! *[Li dona]* Que no t'hagi d'avisar més d'aquesta manera!

LLUÍS: Però si ara no hi ha ningú... Mira, ja arriba l'avi. Avi! *[En Lluís se'n va a seure a la cadira de la taula...]* Què, què, com està tot allà fora?

PERE: Mira, podria estar millor.

MERCÈ: Pere, on eres, Pere on eres!?

En Pere s'asseu. La Mercè, encara dreta, el va pressionant. La Rosa està asseguda a la butaca. L'Eudald escolta dret, des del trinxant. En fer-se una mica de silenci, en Pere parla.

PERE: El majordom m'ha tingut fins ara al despatx. També hi havia el director. M'han amenaçat, Mercè.

L'Eudald se'n va a l'habitació, encès.

LLUÍS: Amenaçat? Què vols dir, avi?

MERCÈ: Pere, Pere, ja hi tornem amb el sindicat?

PERE: Ho hem de tornar a provar, Mercè.

MERCÈ: Però noi, que no ho veus, que no pots?

PERE: Ahir uns quants vam fer córrer paperetes per fer costat al bloc d'oposició. I ara m'amenacen, Mercè. Amb bones paraules, però m'amenacen. L'amo vol la llista dels que vam passar els fulls. Aquesta llista. Si no li dono em fotran al carrer.

MERCÈ: Ai, mare de Déu!

PERE: Però no els hi donaré, Mercè. Aquí es queda.

L'Eudald se'n va cap a la cuina.

LLUÍS: Però si t'ho demanen...

PERE: No els hi donaré. Només faltaria! No ens guanyaran!

LLUÍS: I què faràs, avi?

PERE: Res no faré. Res. Que em fotin fora!

EUDALD: *[Des de la cuina]* Mercè! Pots venir un moment a la cuina?!

La Mercè se n'hi va.

PERE: Esclaus blancs, és el que som. Que el pas de tota la gent del camp a la fàbrica s'ha fet i es fa amb tots els sacrificis del món i això vol una resposta. Que els fotin! Oi, nano?

LLUÍS: És clar que sí, avi. Avi, per què fem vaga i es queixen tant els sindicats? Què és el socialisme?

PERE: Fa un temps, no pas tant, es van inventar les primeres màquines de filar. La feina dels artesans va anar desapareixent. Els homes, les dones, els nens, ja no necessitaven cap formació per anar a treballar. Només mà d'obra, mà d'obra barata. Hores i hores, diumenges i tot. Les màquines no paraven perquè, senzillament, no es cansaven mai. S'entén que hi hagués una revolta contra les màquines que prenien el treball als artesans. Va ser-hi, inútil i absurda, però va ser-hi. Absurda perquè no es pot anar contra el progrés i inútil perquè si destrosses una màquina en fabricaran tres més. A Anglaterra es va dictar la pena de mort per tot aquell que destrossés una màquina. Així va néixer una altra revolta, per combatre la misèria que havien portat les màquines. Aquesta revolta va ser el socialisme. Vols anar a fer un volt al carrer, a veure què passa?

LLUÍS: *[Que ja s'aixeca]* Sí, i tant!

MERCÈ: Pere, començo a fer el sopar. Vine, Lluís, que m'ajudaràs allà al safareig, que jo no puc...

PERE: Sortim a fer un volt, Mercè, a veure si veig en Musachs... ja venim.

MERCÈ: Oh, carai! I doncs qui m'ajuda a mi?

PERE: Ja venim, Mercè, ja venim... *[Surten en Pere i en Lluís].*

EUDALD: *[Que ve de la cuina]* I doncs què?!

MERCÈ: Noi... ja el coneixes. Vaig a fer el sopar, jo.

L'Eudald agafa la gorra i surt emprenyat. La Rosa s'aixeca i agafa la llibreta de la taula. Ràpidament, agafa un paper i copia la llista de la llibreta d'en Pere.

Escena 4

1935

En Lluís renta els peus a la Mercè, en una palangana, al menjador. La Rosa està paixent caldo a en Pere, a culleradetes, a l'habitació.

PERE: Què és això?

ROSA: És caldo, pare.

PERE: Què és, això?

ROSA: Caldo, pare, ja li he dit. És caldo.

PERE: Què és això?

ROSA: Cal-do, pare. Caldo de gallina. Ja li he repetit tres vegades, home! Va, ja està, igualment l'estem llençant. Vinga, posem bé el coixí.

La Rosa surt de l'habitació i va cap al menjador. En Lluís ja està assecant els peus a la Mercè, que li fa un petonàs per agrair-li.

ROSA: Va, Lluís, sopa una mica, que es refreda l'escudella. I cap a dormir, que demà treballem.

MERCÈ: Me'n vaig al quarto, amb el Pere.

LLUÍS: Quan torna el pare?

ROSA: No ho sé, Lluís, no ho sé. Segurament a finals d'aquesta setmana. Va menja.

MERCÈ: *[Que s'atura abans d'anar cap al quarto]* Nena, et volia donar les gràcies.

ROSA: Les gràcies?

MERCÈ: Del quarto. S'hi està més bé. S'hi està molt més bé que al d'allà darrere.

En Lluís va sopant mentre dura el monòleg de la Mercè.

La Mercè s'asseu amb delicadesa al llit, al costat del seu home. I amb la tendresa que desperta haver-ho compartit tot, la Mercè li passa pel rostre una mà rebregada, de dits bonyeguts i unghes arranades i pulcres; una mà delerosa per curar totes les ferides. Ell té els ulls tancats.

MERCÈ: Te'n recordes del dia que em vas dir de casar-nos? Em vas dir: "A mi em sembla, noia, que ens hem ben trobat. Ho hauríem d'aprofitar. I ràpid. Que sinó, se'ns passarà l'arròs." Al poc va néixer la Rosa. *[Somriu]* Sempre he cregut que us assemblàveu. Sí, ja ho sé. Aquest caràcter de la nena. Me la miro i em sembla que... no acaba de ser feliç. Que no en sap. No, no en sap. Què és el que vam fer malament? Saps què, Pere? La Rosa ha mirat de dir-nos moltes vegades que ella és forta, però que volia ser estimada. Ha provat de dir-te que volia ser la nineta dels teus ulls, que volia passar més temps amb tu... Jo ho veia, tu també, però nosaltres quan ens trobàvem en aquest llit, apagàvem el llum per no haver de reconèixer una equivocació i a les fosques ens estimàvem, sempre endavant, sempre enfeïnats en altres lluites.

La Mercè asseguda al llit, una mica inclinada, deixa que la mà es passegi amb llibertat per aquest cos que coneix tan bé i que estima encara per damunt de tot i de tothom.

T'ha costat d'acceptar que l'home de la Rosa no fos de la teva corda. Diria que no ho has paït mai. Tant contents que vam estar quan el va conèixer, te'n recordes? Però... "És el nebot del capellà, hòstia"... Aquell disgust no te l'has tret mai del damunt. És un bon noi, l'Eudald, sort n'ha tingut la Rosa, que se l'estima i està per ella i per a en Lluís, que procura per a ells...

La Rosa treu el cap per la porta de l'habitació.

ROSA: Mare... Com està?

MERCÈ: Igual, nena, igual...

ROSA: Hi ha el sopar a la taula. Vagi a menjar una mica, jo em quedo a vetllar-lo.

MERCÈ: Avui no. Avui em quedo jo a vetllar-lo.

ROSA: Però...

MERCÈ: No, Rosa. No tinc gana. No em passaria res pel coll.

ROSA: Que no es troba bé, mare?

MERCÈ: Més que mai, nena. Més que mai.

ROSA: Vol que encengui el llum?

MERCÈ: No val la pena. Pel que hem de fer...!

ROSA: Bona nit, mare.

MERCÈ: Adeu, filla meva, adeu.

La Rosa se'n va, tot i que observa abans de marxar com la Mercè s'arrauleix al costat del seu pare i li pentina els cabells amb els dits.

LLUÍS: *[Que ha acabat de sopar]* Ja estic, mare! *[Se'n va cap a la cuina amb el plat]*

MERCÈ: Ho veus? És una bona noia. Es preocupa per nosaltres. Tot i que no sap que ja no l'hem de menester. I de l'Eudald tampoc no em podem tenir cap queixa, perquè s'hi esforça. Sempre s'hi ha esforçat. Devia patir molt quan anava a *col·lègit* els vespres i et veia disgustat. I com ha anat pujant a la feina, tan poc que te'n refiaves! Ja me'n adonava que n'estaves orgullós, encara que no li has dit mai. Sempre has estat un home de poques paraules per aquestes coses. Jo t'entenc sense paraules. I la nena també ha patit, pobreta meva. Quan va perdre la criatura em pensava

que no es referia. De fet, des d'aleshores que no riu. Oi que ja no riu mai, la Rosa? I en Lluís? Quin xicotàs! Sempre a punt de demanar... Ell ho vol entendre tot... arribarà lluny, aquest! I com t'engreixes quan vol saber què feu al sindicat... I tu li expliques, a cor què vols. Com tu i jo. Com abans. Que mai teníem cap secret. Quan tots dos érem un de sol. Així ha de ser. Dues persones que s'estimen han d'estar unides en tot. Han d'anar juntes a tot arreu. Sempre ho havíem fet.

La Mercè s'estira al seu costat. La vista posada als finestrans oberts. Li prem la mà freda, glaçada, sense sorprendre's. I tanca els ulls.

En un canvi de llums que assenyala un cop més el pas del temps, els dos avis s'aixequen del llit i travessen la paret imaginària que fins ara s'havia respectat del tot. Tots dos surten per la porta del carrer, però l'avi, abans de sortir, s'atura un moment al costat de la Rosa, que ha estat traient llibretes del trinxant i deixant-les damunt la taula. La Rosa està llegint una llibreta, en Pere diu el que la Rosa llegeix, en veu alta.

PERE: ...cinc de juny... avui la Roseta ha fet dos anys. Me l'he endut una estona vora el riu i m'assenyalava la xemeneia de la fàbrica ...m'ha demanat fins a disset vegades: "Què és això?" I les disset vegades: "Una xemeneia, en surt fum"... i li explicava com funciona, les disset vegades. S'ha de tenir molta paciència amb la canalla!... set de juny, hem hagut d'aturar el batan, feia molt de temps que no passava...

La llum va tornant a la normalitat d'escena quotidiana. És de nit. La Rosa, de dol, llegeix les llibretes del seu pare. En Lluís entra al menjador. Abraça la Rosa.

LLUÍS: Es pot morir una persona sense estar malalta?

ROSA: El metge va dir que sí.

LLUÍS: Costa de creure que un es pugui morir només de ganes de morir-se.

ROSA: "Adeu, filla meva"..., va dir. Encara em ressona aquí dins. Com és que no vaig veure el que estava passant? Com és que no vaig escoltar el que em deia de debò? Ni tan sols ho vaig intuir, que era un comiat... No va voler que li encengués el llum. Quina mena de claror es necessita per morir-se?

LLUÍS: La del llum, no. La que et ve de dins, dels teus records i de la teva memòria.

Se sent soroll a la porta del carrer.

LLUÍS: El pare! Segur que arriba el pare! Pare!!

EUDALD: Lluís, el meu vailet! Va, mira la maleta, que hi ha una cosa per a tu!

L'Eudald deixa la maleta i en Lluís l'obre damunt la taula. L'Eudald s'apropa a la Rosa, que encara està asseguda a la cadira. Es miren llargament, l'Eudald l'acaricia, ella plora.

LLUÍS: Un txepelín!!

ROSA: El que em sap més greu és... que no li he sabut explicar. Quan més l'he necessitat, més mal li he fet. Com quan vaig donar la llista...

L'Eudald li posa la mà als llavis perquè calli.

EUDALD: Ara ja soc aquí, Rosa. Què, t'agrada, Lluís?

LLUÍS: Sí, molt!

EUDALD: Els temps estan canviant. A Sevilla la gent ja no és tan feliç com abans. Serem forts i passarem pàgina. En Lluís podria tornar a l'escola a les tardes. Treballarem, tu a la fàbrica, i jo a can Serra, i... ja no tornaré a marxar. No marxaré mai més. Em quedaré aquí, aquí, ben a prop...

FI

Fotografies
Lluís Grané

**TEATRE AL
MUSEU DEL TER**
MÉS ENLLÀ DE LES VISITES
TEATRALITZADES